

Назар Христина – студентка II курсу факультету психології СНУ імені Лесі Українки
Мудрик А.Б. – кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЯВУ ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Постановка проблеми та її значення. Питання, пов'язані з особливостями статі людини та її психологічними відмінностями, останнім часом входять в коло найбільш обговорюваних у суспільстві. Роль чоловіка і жінки у сучасному суспільстві зазнає значних змін. Дана проблема хвилює уми багатьох сучасних соціальних психологів, таких як Ш. Берн, Д. Майерс, І. Кон, І. Клецина, Т. Бендас, О. Вороніна, які бачать переоцінку «гендерних» цінностей в сучасному соціальному суспільстві.

Вивчення психології чоловіка і жінки та їхніх відмінностей має безпосереднє відношення не тільки до людини як такої, але також до всього суспільства в цілому. Останнім часом у соціальній психології значно зріс інтерес до проблеми так званої стереотипізації. Особливо гостро постає питання про можливість звільнення від загальноприйнятих правил, програм, прищеплених нам громадськістю, і ступеня свободи-залежності від того, жінка ми або чоловік, а отже від тих соціально-психологічних особливостей своєї статі, які в ньому домінують.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У багатьох країнах світу останні десятиріччя ХХ століття ознаменувалися істотними зрушеннями в розумінні рівності потенційних можливостей чоловіків і жінок та правового забезпечення цієї рівності в постіндустріальному суспільстві. Особливо це стосується доступу до економічних, політичних та освітніх ресурсів. Формування особистості жінки й чоловіка, статева збалансованість у суспільстві проголошені однією зі стратегій розвитку європейських держав у ХХІ столітті.

У наш час в суспільстві все частіше порушуються питання про стосунки між статями, це є наслідком постійних динамічних змін у світі, тому актуальність дослідження проблеми гендерних відмінностей пов'язана з тим, що в багатогранному процесі соціалізації особистості важливим напрямком є створення в процесі освоєння соціального досвіду ціннісно-нормативних орієнтацій, диференційованих за статями.

Сучасний етап дослідження гендерних відмінностей набирає великих обертів, вони займають своє законне місце в освітніх та громадських проектах в усьому світі [4]. Більшість людей вважають, що

гендерні відмінності в поведінці викликані біологічними відмінностями, тобто вони є результатом природних сил, а не виховання [3]. Проте дослідники, які займаються проблемою гендерних відмінностей, допускають існування низки біологічних відмінностей між чоловіками та жінками, однак вони впевнені в тому, що біологічний вплив слабо впливає на поведінку людини.

Аналізуючи типові гендерні властивості, дослідники стверджують, що в уявленнях молодого покоління, у психології чоловіка залишаються орієнтації переважно на виконання професійних, соціальних ролей, тобто на предметно-інструментальну діяльність у колі людських контактів, а жінки – на сімейні, побутові ролі, на емоційно-регулюючу діяльність [1]. Таким чином, зазначені якості умовно об'єднуються у групи ділових, комунікативних якостей, особливостей ставлення до себе. Воля, інтелект, самовпевненість, – ці характеристики більше притаманні чоловічому характеру; жінки, згідно з наведеними даними, мають бути зіткані з комунікативних, моральних та соціально-перцептивних якостей.

Кожна нормальна особистість відображає і засвоює традиційне розрізнення типово чоловічої і жіночої поведінки як, відповідно, владної і підвладної [5]. Формування владно-підвладних характеристик відбувається, практично, одночасно з формуванням гендерних ролей і так тісно з ними переплітається, що вони здебільшого становлять єдиний цілісний процес. Адже індивід народжується не тільки індивідом певної статі, а взагалі особистістю, живою істотою, яка «приречена» на взаємодію зі світом. У цій взаємодії вона повинна займати певне місце, якимось впливати на сам оточуючий світ [3]. Особистість одночасно опановує середовище, підпорядковує його собі і сама піддається його впливам.

В сучасній українській психології дослідження гендеру певним чином відображає бачення проблеми зарубіжними дослідниками: з одного боку, суттєво розглядаються гендерні розбіжності більш старшого віку, а щодо висвітлення відмінностей та розбіжностей в юнацькому віці, зокрема студентства, робіт присвячено дуже мало робіт [2]. Викладене вище і зумовлює актуальність дослідження гендерної проблематики, зокрема цікавими в плані вивчення є прояви та особливості гендерної дискримінації у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Агеева В.С. Психологические исследования социальных стереотипов. / В.С. Агеева // Вопросы психологии. – 1986. – №1. – С. 95.

2. Балакірева О. Громадська думка про статево-рольові стереотипи в гендерному світогляді / О. Балакірева // Гендерний аналіз українського суспільства. – К. : ПРООН, 1999. – С.103 – 112.

3. Берн Ш. Гендерная психология. / Ш. Берн – СПб . : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 320 с.

4. Клецина И. Развитие гендерных исследований в психологии на Западе / И. Клецина // Другой взгляд. Международный альманах Міжнародний альманах гендерных исследований. – Минск, 2000. – С. 20 – 21.

5. Фрейд З. Психология бессознательного. / З. Фрейд.– М . : Просвещение, 1989.